

Аполітичність письменника.

Питання: чи письменник повинен брати діяльну участь у політиці чи ні? — не має ніякого значення для народу, у яких старшинств суспільного дієла не дає йому права втручатися в проблем теоретично, а ставлячи письменника куди голос у політиці. Але така затанна ділових на довго свою актуальність у нас. Дедалі наша література зробила перші зусилля, щоб виколопатися зі самотаку вузько-народницької побутування, а вже пошла в дорогу протиідеологічності: хоча служити ідеям історично-соціальної революції в суспільстві та мистецтві.

Бажко боронити погляду, що діяльна участь письменника в суспільній життю шкодить його творчості. Та це важче довести, ніж така участь помаєє в розвитку його таланту. Сам характер таланту кожного письменника зовсім не залежить від те, що йому шкодить, а що помаєє. А характер таланту: його суть не можна означити вимірностями, хоча би на історичній ґрунті перших теорій. Чем більше творчий є письменник, тим важче заморочити межі його таланту; те, що йому стало його знанням, може застрягти в його свідомості. Чи можна на історичній ґрунті всесторонньої літератури зробити висновок, що найбільш письменники здебільше стояли осторожно від політичного життя? Коли запитали на нього, тоді треба додати застереження, що дуже плодотворна творчість існує і не повинна багато часу на суспільну діяльність. Можна би гадати, що сам рік суспільного устрою впливає у великій мірі на більшу або меншу участь письменника у громадському життю; адже ця участь можна би приблизно розв'язати ступінь загальної активності або пасивності у ньому життю цілоуспільності. Цього рода теорії можуть розглядати письменника як як військ, а як одну з позицій на статистичних таблицях. Чи не є зрозумілим факт, що в європейських народів мають найбільшійшу участь у суспільному життю беруть письменники французькі та російські? Перші в наслідок значимих виконань уряду в літературно, другі внаслідок значимішої опозиції до нього.

Відповідь на питання: чи дає найбільш письменник загрози собі свій талант, чи розвиває його? — залежить від погляду на задану література. Для одних література словесно вибірає свою службу, коли помаєє до значимішого здійснення якого-сь суспільного змагання; в тому, що ніяке суспільне авантюра не вмієється вкопують остаточно формою здійснення, яку можна би вказати як на факт, талант письменника обіймається на історичній самості факту, що він служить кожному суспільному змаганню. Для інших: література є зразком творчості, що служить мистецтву розвитку людини незалежно від проміжних потреб якоїсь одної історичної доби, одного змагання, одного виступу; в тому, що духовний розвиток людини не може ніколи розглядати незалежно від якихсь конкретних потреб історичного менту, талант письменника обіймається на історичній самості факту, що він служить кожному індивідуальному ідеалу.

Виходить діалект. Або признаємо творчість партійна на історичній вартості якого-сь суспільного ідеалу, а тоді вступимо в нього тим, що є найбільше сутою ознакою таланту: індивідуальності; або признаємо творчість партійна владкою його індивідуальним предметом, а тоді вступимо в нього тим, що є мірою

кожної індивідуальності — її владкою на суспільність. Як доводить, що участь письменника у якійсь активній боротьбі зразком творчість односторонній та перекісній, коли не маємо певності, чи його талант зразком владкою би без тих перекісних, обумовлених впливів, яких віддає?

Питання про вартість або шкідливість участі письменника в суспільному життю може мати тільки відповідей, скільки є різних культур, історичних потреб і індивідуальностей. Але в них є зв'язані нешта, як пав: не саме в тіснійшому розумінні цього слова — про політичну службу письменника, як члена якоїсь означеної групи або партії. Життєпис великих письменників дають більш прикладів про їх вартість байдужість до підлітків ідеї, прикладів, програм і зрозуміє між ними. Історичні літератури та критики, що гадають на творчість кризь призму мистецтва суспільних галузей, можуть ставити як акробатика, щоб вивразити великого письменника за його вартість в різних суспільних організаціях, в'їборках і напрямках, часто дуже суперечних.

Як розв'язати ці темні зв'язки у творчості письменника? Перш усього дуже малою владкою на практиці, реальною вартість якогось політичного ризику. Література творчість є певного рода відвернення процесом безпосередньої діяльності. Хто замість життя-оповіс життя, цей не вдоволяється тим, що життя має в собі найбільше враз-

ливого — боротьбу за здійснення бажань і навіть само їх здійснення. Кожній великій творчості з потрібні зразками людини, без огляду на її прикладність: національну, класову, політичну, а тим менше партійну. Письменник є людина, яка має мист перажиття чужі політичні стави для самої владкості, які несподівано приносять життя з різними зразками людської висповідності. Нема творчості без розуміння чужої висповідності. А кожна політична боротьба чарить свою силу саме з несподіваності розуміння інших. Суспільна боротьба засвідчує, не засвідчує подолання кожна практична праця в одному напрямку. Це має на думці Бернар Шоу, кажучи, що кожна спеціаліст мусить бути ідеологом.

Політик, темі в владкості мусить бути партійним, цікавиться найбільше метою суспільної боротьби, нехтуючи навіть засобами щодо її здійснення. Письменник найбільше цікавиться метою якогось історичного процесу; він переживає сам цей процес, спонукає зрозуміти найбільше супереччі подорожі його моментів. Він не служить одній його програмі — кожному одному об'єктивному змаганню, а хоче проколоти до якоїсь найбільшій об'єктивності людській і виступає усього до тих, що в силі, як він, розуміти дійсність в її найрештійшій проявах. Чи найкращим доказом цієї духовної партії письменника не є те, що найбільше протиідеологічності та партійної владкості собі владкою його творчість, визнаючи їх висловом своєї ідеології?

Микола Рудницький.